„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:
(у сребру.)
На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 5. нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа се 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.

БРОЈ 64 — У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 1. (13.) ЈУНА 1875. — ГОДИНА X.

РАДЊА СПАСОВСКОГ САБОРА.

Како је српски сабор у Карловцима приватио мисао одбора за дневни ред, да се у овој саборској сесији не предузимају друге, до најпрече ствари, а остале да се остане саборском одбору на припрему, то се мислило, да ће сабор до Духова готов бити, но није се тако збило, и сабор ће још мало и после Духова до петка, можда и до недеље саборисати, па ће онда, као што смо извештени овај сабор сасвим разрешен бити.

Главни су послови овоме сабору били: избор саборског одбора, провизија о епархијској управи, провизија о свештеничкој дотацији и о школама у крајини.

Поводом избора саборског одбора била је пештанска преса алармисана, и „Уг. Лојд“ морао је доћи са својим ватрогасом, који он у нашим црквенонародним стварима чешће употребљава, да угаси у другим листовима распаљену ватру, и да учињени избор представи као победу неке „умерене странке“ над „фракцијом Милетићевом“.

Ко хоће да се вара, нека верује. Листина гласова показала је, да ту није било борбе, а ако може бити говора о поразу, то би овај био на страни они, које „Уг. Лојд“ у своје умерењаке броји. Листине показују, да су прави чланови саборског одбора световнога реда, који скоро једногласно, који пак са две трећине гласова изабрани, да пак од „Лојдови“ умерењака међу тима нема ниједнога, шта више, да и међу заменицима има само једнога таког, који је с тежком муком са два гласа, неимајући према броју присутни 56. чланова ни просту абсолутну већину, и то у ужему избору, и према новајлији члану изабран.

Ако је при бирању једног члана из Угарске, а једнога из Хрватске било обзира на њин одношај према једној и другој влади, да се тиме новој и младој установи штита задобије, то се у том погледу већина сама собом умерила, и у том најмање има заслуге лојдовска фракција Они 37—41 гласова, што су при покушајном и правоме избору истоветно пали на једног световног и једног владичког члана, израз су праве и слободоумне већине. Хоће ли се оправдати обзир, из кога је та већина при бирању неки чланова одбора умерила се, то идемо до видимо.

„Уг. Лојда“ боле, што је на место одступившег Милетића изабран Касапиновић, а не други ко, па да и то полепша, дели и овога од Милетића. Нека га, нека дели. Но нека и „Уг. Лојд“ и патрони му буду задовољни са радом Касапиновића, а мићемо већ бити задовољни. Милетић не би ни резигновао био на избор, да се Касапиновић није приволео био, место њега примити се редовнога чланства одборског.

У томе је тежина ситуације. Избор Касапиновића је сигнатура конгрески унутрашњи одношаја, и држимо, да ће то и остали имати на уму.

Други је важнији посао саборски била провизија за епархијску управу. У расправи о томе учествовало је више посланика и скоро сви слагаше се у том, да је та управа овде онде рамала поглавито с тога, што су начелници те управе јавно и тајно војевали противу те установе; што седнице нису уредно сазивали, пред њи нису важније ствари износили, донесене закључке нису извршивали; што се напоследку тим и подобним „шиканирањем“ чланова у овима убила или ослабила воља посећивања седница.

Да је то тако, показује сравнење посете и рада у оним дијецезама, где те шикане није било, или где јој је јачи одпор дат, са дијецезама, где је тога било. Но ипак неда се порећи, да неког сметајућег уплива има, што су чланови са стране долазили о свом трошку.

Сад се томе тражило и нашло лека. Ко хоће самоуправу, мора сносити и терете с њоме скопчане. Члановима, који путују и раде, са дневницама од 3 фор. није наплаћен сав трошак, труд и дангуба, и они већ нешто жртвују, ваља да и они, што су поштећени од пута и труда, што допринесу да се колико толико накнади трошак раденим члановима.

Разрез ће чинити саме епархијске скупштине. Ова ће и то моћи одредити, да се за сваку седницу административног и школског одбора само оноликим члановима даје дневница, који су преко нужни са стране, да се седнице држати, и ствари решавати могу, па кад на кога дође „турнус“, или чреда. Чланови, којима није чреда имају право, и могу долазити ако јим буде воља, или потреба, али за ванчредне седнице неморају имати дневнице. Тим ће се народу олакшати терет.

Има дијецеза, где ће можда и без тога проћи. Можда, ће се наћи, који ће и поверења уживати и без дневница моћи и хтети послужити, па ће им други места направити.

Провизорија о дотацији као обично, највише је посла дала. Било је неки десетак одборски седница, и скоро у свакој се мењало. Већина свештеника стојаше на томе, да се кр. рескрипт од 1868. одржи и егзекутира у свој строгости.

Но било је свештеника, који су увиђали, да екзекуција непомаже, једно што је власти нерадо дају, још нерадије врше, и где то бива, да је скопчана са омразом међу свештенством и обштинарима. Главно је изнаћи начин, који би народ држао за правичнији, и по ком би и лакше и драговољније плаћао тако, да без крајње нужде и не долази до ексекуције. Сви су се у том слагали: да народ највећу ману, и неправицу у начину плаћања налази у томе што свешенику оно што на штоларину плаћа и онај, у кога се незбивају случајеви штоларине. Штолу би дакле ваљало регулисати, и повратити бар за оне крајеве и обштине, које немају обштинског имања, или закладе, из чега би сав парохијал плаћали у готовом новцу по класама.

Предлагало се и то, да се операт сабора од год. 1870. у ком је три начина наплате установљено, привремено уведе са определењем рока, у ком би се општине, које би од рескрипта г. 1868 одступити хтеле, изјасниле се, који начин примају. Напоследку се сложи одбор у предлогу одлука, које данас саопштавамо. Ту се кр. рескрипт од г. 1868 одржава као базис, темељ, и по томе промене не би могле бити онде, где свештенство то не би хтело. Ако пак и само свештенство у свом интересу нађе промену за целисходнију, то се обојима дреше руке, и отвара пут споразумлењу, па ако би се споразумлење постигло у начину, само не у мери количине ту би решавали виши црквено-народни органи, административни и саборски одбор.

Овај је предлог у данашњој седници од суботе сабору поднесен, штампаће се, и у уторак долази на дневни ред.

Школски одбор још није поднео своје предлоге.

У саборско устројство увукло се неко место, које говори о распуштању конгреса чрез државну власт, но и то би се само тако тумачити могло, да државна власт има право, конгрес распустити из разлога државнога реда, или јавнога мира; али не да државна власт и осим тога редовно сабор распуштати може. Тако би право автономију могло начинити илузорном, јер би државна власт могла конгресе дотле разрешавати, док не наиђе на такав, који би јој ма и само из умора народа по вољи испао.

Незнамо дакле по ком ће праву, из каквога ли разлога кр. комесар овај конгрес распустити. Ако с тога, што је овај био конституанта, уставотворни конгрес, то смо већ разложили, да у нас нема ни формалне ни стварне разлике у природи наши конгреса. Три године овоме конгресу бројале би се од избора. Абстрахирајући од тог правног гледишта, неби нам ни најмање неповољан био распуст сабора, да се ослободи ове мучне ситуације, и загушљиве атмосфере.

ПРЕДЛОЗИ

изасланог по сабору дотацијоног одбора за провизију у погледу дотације свештенства.

1., Да се упути саборски одбор, да по предходном преслушању епархијских скупштина предлог за коначно и стално уређење дотације свештенства спреми и првом саборском засједању поднесе.

А прилежећи предлог дијецезе горњо-карловачке да се одбору саборском с препоруком упути, да при донашању предлога за коначно уређење дотације достојан обзир на исти узме.

2.) Да се епархијски административни одбори упуте да црквеним општинама наложе, да су ове дужне до краја октобра за идућу годину плату свештеничку на темељу §. 14. превишњег рескрипта од 10. августа 1868. разрезати и о томе епархијски административни одбор известити; а ако то црквена општана пропусти учинати, то ће на захтевање дотичног свештенства и на трошак дотичне општине разрез учинити епархијски административни одбор у споразумленју са политичном влашћу.

3.) Да се епархијски админ. одбори упуте да црквеним одборима наложе да разпорезану свештеничку плату редовно укупљају и свештенству месечно унапред издају; у противном случају да је дужан епархијски административни одбор на пријаву дотичног свештенства за истериваље плате свештеничке по политичкој власти постарати се.

Онде где се ова плата због разни околности до краја октобра укупити не би могла, а дотична црквена општина у благајни црквеној новаца на расположењу има, да се из те благајне свештенству заслужена плата предујмице изда, који предујам дужан ће бити црквени одбор с концем сваке године из позније покупљеног парохијала у црквену благајну повратити; у противном случају имаће то повраћање предујма у прквену благајну епархијски административни одбор преко политичних власти испословати.

У дијецези горњо-карловачкој да имају политичне власти укупљену свештеничку плату у благајну дотичног кр. порезног уреда унашати, од кога ће свештенство како накиаду за сесију, тако и плату своју месечно унапред примати.

У пакрачкој дијецези, почем је тамо кр. рескрипт од 1868 г. уведен, остаје постојеће стање до коначног и сталног новог уређења дотације свештенства с том примедбом, да и у војничкој крајини пакрачке дијецезе, као и у дијецези горњо-карловачкој свештенство плату своју из благајне кр. порезног уреда примати има.

4.) У оним општинама, у којима нити је разпорез парохијала учињен, нити је свештенство плату своју ни по рескрипту ни по старом начину у биру и штоли примало, да имају епархијски административни одбори у споразуму са политичном власти разпорез учинити и настојати, да се распорезана свештеничка плата путем политичне власти истера;

5.) Оне општине у архидијецези карловачкој и дијецезама бачкој, темишварској, вршачкој, будимској и грађанском делу пакрачке дијецезе, којима је незгодно плаћење парохијског свештенства по §. 10. дотично 13. и 16. превишњег кр. рескрипта од 10. августа 1868. могу и донде, док српски народни сабор у том погледу неизмене уређбу ту од 10. августа 1868. са својим парохијским свештенством споразумети се, да оно, што овоме по тој уредби у име бира и штоле припада, наплаћују и на други, него у реченој уредби одређени начин, по коме количина одређене у тој уредби плате за основ служи.

Рок споразуму општине са својим свештенством определиће по одобрењу и обнародовању ове привремене наредбе епархијски административни одбор према околностима своје епархије но овај не сме дужи од шест недеља дана бити.

Учињена погодба има се неодложно, а најдаље за 15 дана по истечењу горепоменутог рока епархијском администр. одбору на одобрење поднети.

Ако би се странке споразумеле у начину, али не у количини, или друкчије, него је у уредби од 10. Августа 1868. одређена наплата бира и штоле, то ће се ствар ова на захтев једне или друге стране у року од 15 дана по истечењу рока за споразумну погодбу одређеног епархијском административном одбору на решење поднети, са којим незадовољној страни остаје призив на саборски одбор у року од 15 дана од дана достављеног епархијског решења. Епархијски административни одбор моћи ће ради покушаја поравнања, или ради набавке за решење ствари потребни података о трошку дотичне општине изаслати поверенство своје на лице места.

6.) за подпору најоскуднијих општина у подмирењу свештеничке дотације, да се овласти саборски одбор, да може по исказаној од епархијских административних одбора најнеобходнијој потреби ако за ту цељ аконито на расположењу стојећи извори донусте, издавати из истих:

Архидијецези	1500 ф.
епархији бачкој	1000 „
„ темишварској . .	1500 „
„ будимској	2000 „
„ пакрачкој	2000 „

свега у износу до 9500 ф. годишње припомоћи у име свештеничке дотације све дотле, док сабор ову припомоћ не би другчије одредио.

У Карловцима 30. маја 1875.

Сима Крестић с. р. извештач. — **М. Папић** с. р. председник.

ЗАПИСНИК

XXIII. седнице српског нар. црквеног сабора држане у Ср. Карловцима 28. маја 1875. год.

Претседава: Његова Светост Господин Прокопије Ивачковић патријарх српски.

Перовођа: Стеван В. Поповић посланик мохачког среза.

Бр. 423. Његова Светост отвара седницу и одређује за перовођу Стев. В. Поповића и позива перовођу дра Лазу Костића да прочита записник прошле седнице.

Перовођа др. Л. Костић чита записник прошле седнице. — Записник се одоставерава.

Бр. 424. Његова Светост подноси допис кога је она добила од кр. повереника Пресветлог г. Сигмунда Хубера од 7. јула т. г. бр. 239. у коме исти сходно своме упутству представља Његовој Светости као председнику сабора укупну слику свију оних предмета, који услед разних §§. у крепости стојећих прев. кр. уредаба и досад изданих највиших одлука изискују саборску расправу.

Његова Светост мисли, да је дужан био саопштити овај допис крал. повереника.

Посланик др. Светислав Касапиновић подноси предлог који гласи: „Пошто је допис Његове Пресветлости г. кр. повереника Сигмунда Хубера од 7. јуна 1875. упућен на Њег. Светост г. патријарха у опште, а наиме с тога од велике важности, што се њим хоће да одреди дневни ред, а то стоји у опреци са §. 10. саборског устројства, с тога предлажем, да се овај допис одбору, који је сабором за одређење дневнога реда изаслат или одбору ad hoc упути, да о њему свој извештај поднесе. — Прима се предлог посланика др. Св. Касапиновића с тим, да се допис кр. повереника има упутити постојећем одбору деветорице за дневни ред.

Бр. 425. Њег. Светост подноси допис високог ц. кр. главног војеног заповедништва у Загребу од 18. јануара бр. 14. у коме исто одговара на представку сабора од 16. октобра 1874. у погледу утеривања парохијала путем политичких органа, да у том погледу није нужна никаква нова наредба, пошто се парохијал у војеној крајини сходно превишњем кр. рескрипту од 10. августа 1868. у присутству политичке власти разрезује и чрез местне власти заједно с порезом побира.

Исти допис спроводи и кр. повереник Његова Пресветлост г. Сигмунд Хубер на Његову Светост као председника сабора да ју истоме саопшти, предлаже, да се ти дописи упуте дотацијоном одбору. — Прима се предлог председника.

Бр. 426. Његова Светост подноси допис, којим висока кр. хрв. слав. далм. земаљска влада одговара на представку сабора од 16. октобра 1874 у погледу утеривања парохијала путем политичких органа — да молби сабора неможе задоста учинити; предлаже, да се упути дотацијоном одбору. — Прима се предлог председника.

Бр. 427. Њег. Светост подноси допис пресветлог кр. комесара С. Хубера, којим спроводи на Њ. Светост препис дописа преузвишеног г. бана хрватског на преузвишеног г. уг. министра-председника, којим саопштава, да молбу сабора од 16. окт. 1274 у погледу утеривања парохијала чрез политичке органе не може уважити. — Предлаже да се упути дотацијоном одбору. — Прима се предлог председника.

Бр. 428. Њег. Светост подноси одпис високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којим одговара на представку сабора од 16. окт. 1874 у погледу утеривања парохијала путем политичких власти — да молби сабора не може задоста учинити; предлаже да се упути дотацијонем одбору. — Прима се предлог председников.

Бр. 429. Њег. Светост подноси одпис високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе, којим саопштава, да је њег. ц. кр. и ап. кр. Величаство највишим решењем од 30. дец. 1874 дозволити благоизволело, да се појединим општинама на основу мнења епархијске управе размакне рок за уплату саборски трошкова на више — али не преко десет година, под условом, да се дотичне рате најтачније уплаћују, јер ће у противном случају изгубити ту олакшицу.

Посланик Ст. Брановачки предлаже, да се одпис узме на знање. — Прима се предлог посланика Ст. Брановачког.

Бр. 430. Њег. Светост подноси одпис високог кр. уг. министарског председништва, којим исто саопштава, да Њег. Величаство највишим својим решењем од 22. јан. т. г. молбу сабора од 1870 г. ради одредбе припомоћи од 40000 ф. на црквено-просветне цели из граничарског фонда није благо-

изволело уважити; предлаже да се упути саборском одбору. — Прима се предлог председника.

Бр. 431. Њег. Светост подноси одпис високог кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе од 15. јануара т. г. бр. 25029 у погледу молбе сабора од 6. августа 1870 г. у погледу потражбине школских фондова против ерара и истога против истих фондова, нудећи у том предмету изравнање; предлаже да се упути саборском одбору. — Прима предлог председника.

Бр. 432. Њег. Светост подноси одпис вис. кр. уг. министарства богочасти и јавне наставе од 21. новемра 1874 бр. 31052 којим потврђује сабором изабраног Дим. Долгу за епархијског школског референта вршачко-темишварског; предлаже да се узме на знање. — Прима се предлог председника.

Бр. 433. Њег. Светост подноси високи одпис Њ. Преузвишености г. бана Далмације, Хрватске, и Славоније од 29. просинца 1874 бр. 1903 с којим исти јавља да је хрв. слав. далм. влада по сабору изабраном горњо-карловачко-пакрачком шк. референту дру Вуку Бакићу из виших обзира државног рада своју потврду ускратила. Уступа се школском одбору на мнење.

Бр. 434. Њег. Светост подноси оставку др. Тод. Мандића на чланству српске саборске делегације за деобу помешаних општина. — Упућује се одбору деветорице за дневни ред на мнење.

Бр. 435. Њег. Светост подноси молбу општине глинске, у којој иста моли, да сабор реши, коме припадају завети?

Епископ Живковић предлаже, да се ова молба упути дотацијоном одбору као журна. — Прима се предлог епископа Живковића.

Бр. 436. Њег. Светост подноси молбу црквене општине овсеничке гледе самосталног одржања парохије и помоћи тамошњем свештенику из нар. фондова. — Уступа се дотацијоном одбору на мнење.

Бр. 437. Њег. Светост подноси молбу општине бороју евићке да се тамошња парохија за самосталну прогласи. — Уступа се петицијоном одбору на мнење.

Бр. 438. Њег. Светост подноси молбу црк. општине костајничке, која иште 2000 ф. на зидање школе. — Уступа се петицијоном одбору на мнење.

Бр. 439. Њег. Светост подноси молбу удове Кате Поповић пароховице, која моли ма и за најмању подпору. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 440. Њег. Светост подноси молбу новотополске, којом моли ма за какву год подпору. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 441. Њег. Светост подноси молбу Стев. Грлића поштара у Врпољу ради поделења подпоре какве парохији новотопољској. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 442. Њег. Светост подноси молбеницу српске црк. школ. општине пештанске у погледу премештања изборног места из Ст. Андрије у Будим-Пешту. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 443. Њег. Светост подноси молбу православне црквене општине у Кечкемету којом иста подупире молбу пештанске општине за премештање изборног места среза Ст. андрејског у Пешту. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 444. Њег. Светост подноси молбу Јов. Поповића изслуженог учитеља за какву год подпору. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 445. Њег. Светост подноси молбу Јов. Симеоновића свештеника омољичког да му се приход од упражњене парохијске сесије по закону од црквене општине му исплати. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 446. Њег. Светост подноси молбу православне српске црк. школ. општине Мало-Гајске да јој се подари припомоћ ради подмиривања неких црквено-народних потреба. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 447. Његова Светост подноси молбу општине Медине у толнанској жупанији ради адфилирања најближој српској општини пошто није у стању свештенику своме плату у смислу кр. рескрипта од 1868. год. издавати. — Дотацијоном одбору на мнење.

Бр. 448. Њег. Светост подноси молбу општине Свињар, да јој се одреди један парох. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 449. Њег. Светост подноси молбу православне српске црквене општине вршачке ради редукције парохија. — Петиц. одбору на мнење.

Бр. 450. Њег. Светост подноси молбу вршачке општине ради размака рока за отплату саборских трошкова. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 451. Њег. Светост подноси просвед општине Војничке против избора посланика Луке Петровића. — Ставља се ad acta.

Бр. 452. Њег. Светост подноси молбу посланика Ник. Николића ради дозволе допуста до 30 маја т. г. — Дозвољава се умољени допуст.

Бр. 453. Њег. Светост подноси молбу Василија Бајића изслуженог учитеља ради какове припомоћи. — Петицијоном одбору на мнење.

Бр. 454. Њег. Светост подноси молбу посланика Илије Радошевића ради дозволе допуста до оног времена, док му служба не дозволи, да на сабор доћи може. — Дозвољава се умољени допуст.

Бр. 455. Њег. Светост подноси молбу посланика Петра Урице ради дозволе допуста на 10 дана. — Дозвољава се умољени допуст.

Бр. 456. Њег. Светост подноси молбу општине ловранске у ствари дотације тамошњега пароха. — Дотацијоном одбору на мнење.

Бр. 457. Посланик др. Светислав Касапиновић подноси жалбу Јаше Игњатовића против Васе Николајевића и управе народних фондова. — Упућује се петицијоном одбору као журна.

Бр. 458. Посланик др. Стев. Павловић подноси у име своје, Ђ. Бранковића и Ђоке Димитријевића молбу, да се с обзиром на њихов извештај од 6. фебруара 1872. бр. 62 исплате њихови рачуни као депутације ради пожуре саборских одлука и обавештаја код високе угарске владе. — Упућује се петицијоном одбору на мнење.

Бр. 459. Посланик Милета Брадваровић подноси молбу свештеничке удове Драге Станковића из Пожежене ради подарења милостиње. — Упућује се петицијоном одбору на мнење.

Бр. 460. Посланик Милета Брадваровић подноси тужбу Јоце Петровића бившег рачуновође властелинства даљског против Васе Николајевића због харања и варања учињеног у прошлом интеркалару са молбом да му се припадајућа плата изда. — Упућује се петицијоном одбору на мнење.

Бр. 461. Посланик др. Ст. Павловић извештује у име одбора за провизију поради епархијских власти да је одбор посао свој обавио и жели, да се извештај стави на дневни ред. — Прима се.

Бр. 462. Извештач одбора посл. др. Ст. Павловић чита извештај одбора за провизију поради епархијских власти, који гласи: „Да би се саборска уредба од 30. јула 1874 о уређењу епархија и донде, док се не би дефинитивна уредба донела боље и лакше могла вршити; доноси се ова одлука: чл. XXXVI. саборске уредбе од 30. јула 1871 по коме „чланови конзисторије и школског одбора изузимајући оне, који су у месту, имају дневнице од 3 ф. на дан за време свога службовања и накнаду подвоза, што ће се из епархијске благајне подмирити“ — има се протегнути и на чланове административног одбора.

За рачунске предмете у већим епархијама може се по потреби рачуновођа са саразмерном платом узети.

У већим епархијама узеће се по потреби аутографска справа за канцеларијску потребу.

Бележницима епархијским повишује се досадашња годишња плата од 600 фор. на 800 фор. а. вр. из српско-народни фондова.

Епархијском фискалу остаје досадања годишња плата, ако је у истом месту, где се држе седнице епархијске, ако пак станује изван тога места, прима осим те плате и дневнице и трошак за подвоз као извански чланови из епархијске благајне.

Трошкове, који се по саборској уредби од 30. јула 1871 с обзиром на ову одлуку не плаћају из српско-народни фондова, плаћаће епархијска благајна са саразмерним размером на српске црквене општине из свога подручја. Ове трошкове по потреби може општина и на свој подручни народ особито разрезати. Тај трошак за дотичну епархију несме више изнети од 2500 ф. а. вр. годишње.

Епархијски административни одбор извршиће ову одлуку и одредити трошкове у првој својој седници, кад ова одлука ступи у живот и предложиће их саборском одбору на одобрење. За прво по године после те прве седнице издаће се по потреби за подмиру тих трошкова предујам из српских народних фондова, који ће дотична епархија истим фондовима што пре повратити, а после те по године мораће се она сама за подмиру њихову старати.

У Карловцима 23. маја 1875. Стеван Брановачки с. р. председник одбора; — др. Ст. Павловић с. р. извештач одбора.

Посланик Др. Јов. Суботић предлаже нека остане при постојећој уредби, док се нова не донесе а саборском одбору нек се наложи, да до првог заседања сабора предлог о уређењу ове ствари преправи и сабору поднесе. — Прима се одборски предлог у начелу за основу специјалне дебате.

Бр. 463. Њег. Светост изјављује да ће се седница у 5 часова по подне продужити — и с тим одгађа ову седницу до 5 часова по подне.

Бр. 464. У продуженој по подне у 5 сахата седници изјави подпретседник сабора Ст. Брановачки, да га је претседник сабора позвао, да га замени. — Сабор поздравља подпретседника Ст. Брановачког при заузимању претседничког места са бурним „Живео!“

Бр. 465. Извештач одбора за провизију поради епархијских власти Др. Стев. Павловић чита увод предлога за одлуку, који гласи: „Да се саборска уредба од 30. јула 1871. о уређењу епархија и донде, док се не би дефинитивна уредба донела, боље и лакше могла вршити, доноси се ова одлука. — Прима се редакција.

Бр. 466. Извештач одбора чита 1-ву алинеју предлога, која гласи: „Чл. XXXVI. саборске уредбе 30 јула 1871. по коме чланови конзисторије и школског одбора изузимајући оне, који су у месту, имају дневнице од 3 ф. а. вр. на дан за време свога службовања и накнаду подвоза, што ће се из епархијске благајне подмирити“, — има се протегнути и на чланове административног одбора.“ — Прима се.

Бр. 467. Извештач одбора чита 2-гу алинеју предлога, која гласи: „за рачунске предмете у већим епархијама може се по потреби рачуновођа са саразмерном платом узети.“

Посланик Др. Свет. Касапиновић предлаже, да ова алинеја са свим изостане. — Прима се предлог посланика Др. Св. Касапиновића и по томе 2-га алинеја одборског предлога одпада.

Бр. 468. Извештач одбора чита 3-ћу алинеју одлуке, која гласи: „У већим епархијама узеће се по потреби аутографска справа за канцеларијску потребу.“

Епископ Арсеније Стојковић предлаже, да место речи „већим“ дође реч „свима“. — Прима се редакција са исправком Епископа Стојковића.

Бр 469. Извештач одбора чита 4-ту алинеју, која гласи: „Бележницима епархијским повишује се досадашња годишња плата од 600 ф. на 800 ф. а. вр. из српско — народних фондова.“

Посланик Дим. Долга подноси проту предлог, „да се епархијским бележницима остави дојакошња плата, а дода још један писар.“ — Прима се редакција.

Бр. 470. Извештач одбора чита 5-ту алинеју: која гласи: „Епархијском фишкалу остаје досадашња годишња плата, ако је у истом месту где се држе седнице епархијске ако пак станује изван тога места, прима осим те плате у дневнице и трошак за подвоз као извански чланови из епархијске благајне.“

Посланик прота Чуповић подноси овој алинеји допуну, која гласи: „Ако пак по местним околностима дотичне епархије не би се ни за ту награду могао добити правни заступник то би се — по захтевању епархијског одбора — могла та награда и повисити са одобрењем саборскг одбора“. — Прима се предлог одборски са допуном проте Чуповића. —

Бр. 471. Извештач чита 6-ту алинеју, која гласи: „Трошкове, који се по саборској уредби од 30. јула 1871. с обзиром на ову одлуку не плаћају из српско-народних фондова, плаћа ће епархијска благајна са саразмерним разрезом на српске црквене општине из свога подручија. Ове трошкове по потреби може општина и на свој подручни народ особито разрезати. Тај трошак за дотичну епархију не сме више изнети од 2500 ф. а. вр. годишње.“

Посланик др. Свет. Касапиновић предлаже, да се у овој алинеји свота новаца не исказује. — Прима се редакција с исправком посланика др. Св. Касапиновића.

Бр. 472. Извештач одбора предлаже, да се решење 7-ме алинеје остави за доидућу седницу. — Прима се.

Бр. 473. Подпредседник Стеван Брановачки затвара седницу с тим, да ће се сутра у своје време седница заказати. —

Одлука:

1., чл. XXXVI. саборске уредбе од 30. јула 1871. по коме „чланови конзисторије и школског одбора, изузимајући оне, који су у месту, имају дневнице од три фор. а. вр. на дан за време свога службовања и накнаду подвоза, што ће се из епархијске благајне подмирити,“ — има се протегнути и на чланове административног одбора;

2., у свима епархијама узеће се по потреби аутографска справа за канцеларијску потребу.

3., Бележницима епархијским повишује се досадања годишња плата од 600 ф. на 800 ф. а. вр. из српско-народних фондова.

4., Епархијском фишкалу остаје досадања годишња плата, ако је у истом месту где се држе седнице епархијске; ако пак станује изван тога места, прима осим те плате и дневнице и трошак за подвоз као изванјски чланови из епархијске благајне;

Ако пак по местним околностима дотичне епархије не би се ни за ту награду могао добити правни заступник, то би се — по захтевању епархијског одбора — могла та награда и повисити са одобрењем саборског одбора. —

ЛИСТАК.

КАРНЕВАЛ У РИМУ.

(У пријатељским писмима.)

V.

(Наставак.)

Да нам време допушта неби згорег било сва три ова здања и изнутра разгледати, овако ће мо се са кампидоља путем кои с обе стране палате „del Senatóre“ на југ доле воде, десном страном упутити.

Како сад на једно важно место идемо, које би многе и од наших пријатеља занимало, и који ће ду те за ово што ћеш сад видети највише и запитивати, да јим причаш, црте, и изглед појединих ствари живо претставиш; а кад би колико њиховој толико и својој жељи задоста учинити хтео, то би ваљало да си бар: археолошко дело др. Е. Брауна, бар овом приликом свеже у памети донео, за тим „урлауб“ нећу да кажем на годину, али за цело за више месеци ваљало се постарати пак тек тако снабдевен могао би се у изучавање класичкога Рима и његови појединости упуштати. У осталом теби је излишна моја поука, којом ћеш себе, од своји пријатеља код куће, од те навале бранити.

Сад дођосмо на овај ванредно широк с дрви засађен пут који на југ води, ово пак од палате „del Senatore“ а по среди ове улице према југоистоку, ком у дужину на 3—400 корачаји, у ширину 150—200 корачаји броји дубоко бар на $2^1/_2$ хвата ископано место, на ком на више страна групирани цели, и поједини делова стари стубова и остали дневни остатака видиш, то место зове „Forum Romanum“.

С' обе стране ископаног форума, видиш за кола и пешаке пространи пут, који ти за меру површине и темеља, на ком је био стари, а сада нови Рим постављен; површина садањега Рима дакле могла би се на меру од 2—3 хвата као вишља од старе — за цело сматрати.

Цео форум од темеља старога до површине новога Рима, изазидан је зидом печени цигаља, горе уз пут ограђен је кратким стубовима, а местимице испреплетан.

Сумњам да би се у целом свету могло наћи места, које би се са историјом својом тако похвалити могло као ово; а зацело таковог, на ком се народ у државно-правном и политичном животу своме развијао, и кроз толико векова као ово одржао се. —

Форум овај беше некад средотачно место на ком се државан и локалан живот Римљана кретао; на том се месту славне прошлости народ скупљао, савеговао, судио, трговао, и јавним играма одавао. Кад се држава Римска оснажила, и сам Рим умножио, онда простор овај беше премален за живот и кретање поданика и за грађане римске, тад се постараше грађењем појединих базилика и побочни форума тој невољи доскочити, а то се под императорима римским често догађало; овим се решава и оно питање: на што им беше више форума, и многи базилика, које у средњем веку ужасну поразу са овим форумом заједно претрпити морадоше; од тога доба пак све до пре 60 година као што и назив „Campo Vacino“ југоисточног дела овог форума сведочи, беше паша за говеда.

Да би што бољи преглед целога форума, и за његове појединости имати могли, то ваља да се упутимо овим лепо грађеним путем, који ширину форума на два дела, исток и запад дели; ми ћемо дакле полагано к истоку, те ћемо се тамо мало даље задржати и проматрати. —

Кад дакле с' овога места к северу односно палати „del Senatore“ доле погледаш, видиш да је та палата, на остатцима неки древни развалина саграђена, а знаш да је иста на бившем табуларијуму подигнута; видиш и то, да је табиларијум одиста у свези са форумом стајати морао, видиш на остатцима, који скоро рећи као темељ овој палати служе с источног краја, стари и и велик излаз из табуларијума на форум, који овој садањој палати нити доликује, нити каквог задатка има; видиш и то, да Римљани нећеду баш земљу из пред те палате да свуда једнако поравне, а то за то: да остатци табуларијума неби скривени били, пак макар им се то из незнања, у неатост или неуредност уписивало.

Кад бациш поглед на тај зид или бедем доле који форум ограђује, приметићеш неке још неодкопане велике сводове, као и та два, с десне стране близу ћошка палате односно буџака форума, пред коима се још земље, и равни комађа мрамора од поједини делова већ ископане, и још неископане, древности налази, да је овај форум са другим местима на више страна, свезе имао.

С леве стране у буџаку, ког форум и палата образују, видиш округ од стубова кои у свези међусобом стоје начињен; то је био некад портикус, у ком су 12 Богова као својина куратора А. Фабија Ксантуса сметени били; тај портикус припадао је школи тако званој „Xantha“, а то је био локал за нотаре и писаре опредељен. То споменуто име на здању поводи се за то, што је исти то некадање здање поправљао, мрамором и медом величанствено украсити дао.

Ови к нама ближе а од те поменуте школе на десно у једној групи налазећи 8 стубова, кои су посретством у виду јако оштећеног, маовином и веленом травом обраслог дела (Gesims) што су га и некад на своме темену трпити морали, један с' другим скопчани: по том горњем делу судећи, они 6 стубова упоредо мора да су чинили фронт каквог здања, остала пак два којима јамачно још који друг оскудева, који су где год, може бити још црном земљом засути или сасвим уништени, сачињаваше једну и другу страну поменутог фронта, а може бити и портикуса каквог; ти од гранита, мало оштећени осам стубова јонски, остатци су једног храма, кои је, како неки веле 49, а неки 44 пре Христа Сатурну посвећен у доцнијем времену пак у државну благајну обраћен био.

Мало даље према истоку, ено ти у једном друштву на горњи начин скопчана врло лепа али јако оштећена три коринтска стуба; они су из храма Вепазиановог, кои је под Титом саграђен, а под Септимом Севером довршен и смештен био.

Опет мало даље на десно леше храм Конкордиев ког је г. 388 пре христа основао „M. Furius Camillus а на 7 година пре Христа, Тиберије нов и већи храм сагради; од тога храма ништа се друго осим тога узвишеног четвороугоног мрамором постављеног пода није нашло.

Још неколико корачаји ваља да учинимо сада, пак ћемо стати пред ту мраморну капију или улаз кои се „Arco di Settimio Severo“ зове. —

Ова масивна у мрамору грађена капија, са три улаза или пролаза, на среди главаи висок и широк, а два побочна с једне и с друге стране са-

5., Трошкове, који се по саборској уредби од 30. јула 1871. с обзиром на ову одлуку не плаћају из српско-народних фондова, плаћаће епархијска благајна са саразмерним размером на српске црквене општине из свога подручија. Ове трошкове по потреби може општина и на свој подручни народ особито разрезати.

6., Повишица плате епархијским бележницама издаваће се из српских народних фондова.

За намиру епархијских трошкова издаће се по одобреном од епархијске скупштине учињеном и од саборског одбора потврђеном разрезу предујам из српских народних фондова на половину прве године.

Овај предујам имају дотичне епархије из своје благајне за годину дана повратити, а у будуће своје трошкове из својих извора намиривати.

Ова одлука ступа у живот по одобрењу Његовог Величанства, а изведење њено поверава се саборском одбору.

П Р Е Д Л О Г.

С разлога, што се у развојаченој крајини у наточ постојећег школског прописа од 8. јунија 1871. погледом на српске црквено — просветне интересе догађају највеће злоупотребе и то тим:

1., што у целој крајини нигђе се неизведе она установа крајишког школског прописа од 8. јуна 1871. којом се одређује „да се наставни језик у комуналним школама равна по оној народности, која у општини већину сачињава;

2., што се у комуналним школама српско писмо занемарује, које у учевној основи ваљда зато фигурира, да буде неки мамац и да се тим тобоже подпуно равноправност и по том непотреба српских конфесијоналних школа манифестира;

3., што се дјеца, која већ српску конфесијоналну школу полазе, заједно и у комуналне школе уписују и родитељи глобом присиљавају, да своју дјецу у комуналну школу шаљу, само да се тако прва испразни и да јој се главе дође;

4., што се при намјештању учитеља ријетко кад општине питају, те им се тако учитељи друге вероисповести намећу, дочим се опет

5.) Срби учитељи, у којима је народна свест пробуђена, против својој вољи у општине друге вјероисповјести премећу, те тако своијех празника и не имају, него туђе светкују;

6., што се српско црквено пјеније ни у ниједној комуналној школи не предаје, и на Петрињској препарандији са свим мађухински негује; дочим по многим српским црквама никаквих пјевчика нема, него свјештеници мјесто литургије часове читати морају;

7., што се српска дјеца у недјелне и празничне дане у цркву не доводе и тако и од ње одтуђују;

8., што надлежне власти дају комуналном учитељу право, кад овај дјецу у цркву не доводи, или кад забрани дјеци у цркви макар оно пјевати, што ју дотични парох научи; дочим држе, да то није њихова ствар; јер нису постојећим школским законом везани, нит пјеније предавати, нити га у цркви обављати;

9., што комунални учитељи, а и њихови старији у школи и изван ње пред дјецом и пред народом српско име вриједђају и игнорирају, те доказују, да су Срби само у Србији и да је велеиздајник, тко се у хрватској Србином називље;

10.) што Хрвати учитељи српско име из школских књига бришу;

11.) Што се у комуналним школама употребљавају књиге, које су искључиво за „католичке учионе“ написане;

12.) што се на многим мјестима силе српска дјеца, била у већини или у мањини, да прије и после наука католичке молитве моле и на католички се крсте;

13.) што се у многим мјестима силе српска православна дјеца, да наук у католичком црквеном пјевању слушају;

14.) што се они српски свештеници, који катахизацију занемарују, не само на дужност не опомињу, него као неки „либералци“ од стране не надлежних власти сматрају и хвале, јер веле вјеронаук спада у цркву, а не у школу; дочим се с'друге стране католичком свјештенику и плаћа обустави ако катихетску дужност занемари;

15.) што се учитељи силе, да школске записнике, који су прије ћирилицом вођени, морају латиницом водити;

16.) што се догодило, да се на комуналним школама радије намјештају и ислужени капрали, него приправници српске препарандије у Пакрацу.

То предлажем, да се путем представке високом главном земаљском заповједништву у Загребу поднесе тужба, и да се под једно исто заповједништво умоли, да се наведене злоупотребе што прије уклоне. —

У Карловцима 30. маја 1875.

Стеван Чутурило с. р.
посланик среза отачкога.

Х Р В А Т С К И С А Б О Р.

Седница CXIII. 8 јуна.

Одјелни председник унутарњи послова г. Живковић одговара на интерпелације др. Маканца стављене у седници CVIII. од 3. свибња.

У почетку рече говорник да др. Маканец да добро знаде што је водило саборску већину, да је онако попуштала па ако је др. Маканец мислио, да је боље увек остати у борби, мислили су опет други, да је боље, сада нешто постигнути, па онда корак за кораком даље. Један човек неможе се, несме се узносити над сабор над народ. Он вели неувиђа, шта је дало повода дру Маканцу, да залечене ране опет раствара, незна, него ако би можда могло то бити, што су избори пред врати.

Бан, вели говорник, подноша предлоге круни преко хрватског министра. Овај, ако у предлогу не нађе, да би засецао у заједничке послове подастире га круни. Нађели у предлогу нешто, што би засецало у круг заједнички послова, то будући да је одговоран за оно што предлаже, посаветује се сам са угарским министрима и позове бана, да и он саветовању томе присуствује. Ако се тада сједине, предлог дође пред светлу круну, неспоразумели се, одлучује круна. С тога ако бан седи у већу министарства угарског, то не само да није против закона, него је управо у духу закона. У самом пак већу није бан подложен већини гласова он стоји ту на својем становишту, а угарски министри на својем. Бану неможе се мнење њихово наметнути.

Без приволе пак угарскога министарскога већа да се ниједан предлог круни неподноси, није истина, о том у закону нема ни словца. Ако би се који предлог поднео круни на одобрење, гледе којега се није уг. мин. веће споразумети могло с баном, тада оно упути светлу круну, да тај предлог засеца у заједничке послове и умоли ју, да га одбије.

На питање, да ли је и гледе којих је владини предлога бан суделовао у министарским већима угарским, одговара, да јест и то ради основе закона о политичком преустројству земље. Свака зак. основа, пре него што се сабору преда на претрес, мора добити предходну превишњу санкцију. Хрватски министар у питању о великим жупанима дошао је био у таков положај, да није знао, би ли основу поднео круни или не. Он се је посаветовао с угарском владом, а ова, видећ, да би се дигнућем великих жупана, те старе институције, рушила и угарска великашка кућа, била би код круне свој вето уложила. Бан је био позван на договор, повратио се натраг и пустио се у саветовање с владом својом и пријатељима својим. Плод пријатељскога тога саветовања био је тај, да је остала она стара институција, али да се је уједно, што је могуће било више, прилагодила била управи.

Други случај, да је бан присуствовао угар. министарскому већу, јест онај, којему је повода дала изборна новела. На њу је влада угарска ставила неке приговоре, као н. пр. гледе Реке. С тога основа није добила предходне потврде, но основа није ни забачена новом претресивању, код којега ће сада светли бан задњу своју рећи.

А само речко питање јест таково питање, које ће моћи решити време и околности, као и оно гледе Далмације.

Др. *Маканец* хоће да изрази своје мнење гледе одговора на интерпелацију своју.

Подпретсједник *Хреат* вели, да му је само слободно изразити, да ли се задовољава одговором или не. Ну ако му кућа дозвољује да говори, он нема ништа против. Маканец добива допуштење и наставља:

Што г. предговорник вели, да се угарска влада немеша у наше послове, тешко је поверовати, јер код свакога предлога пита краљ, да ли је поднешен у споразумљењу са угарском владом, па ако јест, добро је, па запреке потврди нема, ако ли није, неможе се потврдити. Тако је је Њ. Вел. одговорило на Реци крајишкој депутацији гледе крајишке жељенице, да ће гледати, запреке грађењу жељезнице одклонити. Наш краљ неможе испунити нити највруће жеље нашега народа тако на пр. гледе Далмације. (На галерији пљескање и и одушевљено живио. После како се утишало, окреће се председник према галерији и вели, да је то знак неизображености младежи и умоли квестора, да десну галерију исправни. Др. Маканец, опозивајући се на пословник, протестује против тога, јер председник мора пре опоменути слушатељство па ако то не би користило, онда припадајућу му моћ употребити. Исто тако протестира против изјави заступника Томбора, да су на галерији присташи његови. Десна галерија бучећ остави своје место.)

Председник опомиње говорника, да немеша у дебату Њ. Величаство.

Др. *Маканец*. Бан хрватски долази у министарска већа, ту се стварају закључци, па би смешно било помислити, да би ти закључци усљед претешности уг. министарског санета према бану били корисни по нас. А ко бана повива у њих? Моли г. председника, да сабора, народа необмањује, нека боље каже, да је он онда другојачије мислио, но да се сада другојачије догађа.

Примери, које је г. предговорник навео управо су потврдили оно чега се је он бојао. Нити влада нити бан могу с поштењем рећи, да сви предлози владе наше нису зависни од угарског минист. већа.

С одговором није задовољан и моли сабор да неприми одговора владина на знање, а њему можда поћи за руком, наћи десеторицу те поднети сходан предлог.

Одјелни предстојник *Живковић* вели, да је свакако боље, да се бан одазове позиву хрватскога министра, те да у већима угарскога министарства, која претежношћу гласова својих немогу осујетити мнење баново, разправи поједине предлоге разлагањем својим поспјеши потврду предлога. Ако пако хрватски министар ради против закона, слободно је г. др. Маканцу интерпелацију поднети тамо камо такова спада.

Гласањем примљен је одговор на интерпелацију до знања.

Одјелни предстојник *Живковић* узима реч да одговори на другу интерпелацију дра Маканца, наиме на ону интерпелацију, зашто је нови штампарски закон чекао седам месеци на превишњу потврду. Говорнику је у опште жао, што је ова интерпелација поднешена. Ко знаде, како зак. основе долазе до превишње санкције, не би био такове интерпелације ставио. Жао је говорнику и с тога на ову интерпелацију, што се г. интерпелант служи у њој речма које су прво биле у листу „Драви“ и који је ваљда и био повод интерпелацији. Но узрок, што штампарски закон није био проглашен пре, није била парница против листа „Драве“ који и иначе за народ наш нема никаквих заслуга него су биле друге околности, које редомице навађа. Нови штампарски закон био је 22. листопада 1874 по овом сабору вотиран у савезу са још четири закона, који су скупа износили 115 табака. У саборској писарници требало је 6 недеља, док су се ти закони преписали, тако да су дошли влади у руке 3. просинца. Код владе морали су се лепо чисто два пута преписати, чему је опет требало 2 месеца. Затим морали су се тачно превести на немачки лепо у истом језику преписати, а и зато требало је времена. Онда одпослани су светлој круни, које опет није моћи силити, да их онај час, када их добије и потврди. То да су узроци зашто је нови штампарски закон толико чекао на потврду, а подниипошто нису биле какове друге хотимичне ствари.

Др. Маканец сматра те разлоге таковим, да чине одговор владе недостојним. Ако је толико времена потребно, да се такове основе препишу, колико ће времена бити онда потребно, да се овеће основе препишу. Могло би бити основа, које би и 5 година времена требале. Чудно му се чини зашто је требало основу на немачки језик превађати, када је она из немачкога преведена; зашто се није узео немачки текст, који је много бољи. (Смеј.)

Што се тиче тога, да би он био ради „Драве“ интерпелацију своју поднео, против томе се ограђује, јер да је он прама „Драви“ онај исти, који је први био, а ако га она кад када похвали, то се њега ни најмање недојмиље. Цели свој уплив код ње, да је он једино у то уложио, да она у својим подлисцима нешто пристојније пише о саборској већини. С одговором није задовољан, па да би знао, да га кућа неће примити до знања, што сигурно хоће, знао би, какове би кораке подузео.

Кућа прими одговор до знања.

ОСНОВА ЗАКОНА

о уређивању цркве грчко-источне у краљевинама Хрватској и Славонији.

§. 1. Исповедници вере грчко-источне у краљевинама Хрватској и Славонији властни су уз приуздржањем права врховног надзора Њ. Величаства своје послове црквене, верских школа и овамо односећих се закада у свом српском народном црквеном конгресу, сазваном на све исповеднике исте цркве, спадајуће на митрополију карловачку, патријаршију српску; самостално решавати и уређивати унутар граница земаљских закона и у сугласју с истим законима, те послове по својим органима руковати и њима управљати у смислу установа, створених у тим народно-црквеним саборима и одобреним по Њег. Величаству.

§. 2. Сваки владалачки чин Њег. Величаства, односећи се на поменуте послове у §. 1. и имајући задобити крепост у краљевинама Хрватској и Славонији суподписује бан.

§. 3. Извршба овог закона поверава се бану.

Бр. 1715.

Господину Стеви Чутурилу,
заступнику на конгресу овде.

Гласом од окружне области из Госпића од 9. јулија 1874. бр. 1874. бр. 731 овамо стигавшег телеграма, главно заповедништво ваш мандат, као народни заступник зависним чини од резигнације на вашој служби. По томе би дакле ви имали молбу, у којој се одричете садање учитељске службе без одлаке предати. То вам се овим на знање и равнање приобћује.

Од варошког магистрата у Карловцима 10. јулија 1874.

Ристић с. р. начелник. **Ђорђевић** с. р. вар. бележник.

Високом главном земаљском заповедништву у Загребу.

Високим одписом српскога патријарха у Карловцима од 15. априла т. г. М. 231 позван сам у заседање српског црквено-народног сабора, које је 30 маја т. г. одпочело.

Но дочим вис. земаљ. заповедништво у смислу приклопљене наредбе „мој заступнички мандат чини зависним о мојој резигнацији на служби грађанског учитеља“; па будући сам ја везан својим поштењем, да своју посланичку дужност савјестно вршим: то сам присиљен *да овим вис. зем. заповедништву поднесем оставку на звању државног грађанског учитеља.*

У Новој Градишци 1. јунија 1875.

Стево Чутурило.

Д О П И С И.

+ **Из Дрниша** на Брашанчево. Обичај је био о главним црквеним празницима из прангија и топчића пуцати у мјесту код римокатоличке и православне србске цркве. Тај обичај трајао је до лане у очи наше велике Госпојине. Тад нека браћа Хрвати стадоше јежити се и тужити се, да им болеснике узнемирују наши топчићи. Опћина је одма одлучила задовољити тужиоцима, а наше православно Туторство својом изјавом у „Земљаку“ очитовало је јавно, да православни радо пристају да се пуца ван мјеста, ако ће и римокатолици на то пристати по праву једнакости. И за тога изиђе опћинска наредба, да наши пуцају на Чавића главици, а њихови на Градини.

Лани на Брашанчево њихови су пуцали на необичном мјесту код ново-започете Цркве и растови чепови из прангија као град падали по авлији и кући нашег свештеника, да је морао тај дан из своје куће уклонити се. Узалудно тужно за то усмено окружном капитану г. Булату. —

Данас преко опћинске наредбе лањске на истом мјесту пуцале су прангије те између 6—10 сахати стадоше сипати дрвени чепови, од рогушице по авлији и кући србског свештеника, који мораде уклонити се и поћи у село Косово. Кад се у вече у 6 и по сахати вратио и собу отворио, кад прозорна стакла разбијена и чеп растов из прангије на сред собе. Ала леп изглед варварског дјела! Љубопитно је то лане и ове године да ни на чијој кући тога рата не бијаше до на једној нашег свештеника? Још је љубопитније што је опћинска управа равнодушно гледала прекршај њене наредбе и посљедицу прекршаја? —

размерно мања и ужа, сва три су горе сведена: уз сваки по један коринтски стуб; изнад оба побочна улаза, ено ти у баврељеву победоносни Римски бојеви изражени; изнад средњег или главног улаза Викторија венцем те победе крунише; а на самом темену, беху постављени у меду ливени 6 коња у кочија упрегнути, а на њима Сетими Север са победоносним венцем увенчан као триумфатор стојаше; странама подножија (постамента) стубова изражени су побеђени и поватани варвари као робље. Ова је капија поменутом императору и његовим синовима: Каракали и Гету, због његови победа над Партима, Арапима и Адијабанима у славу подигнута, то исто и надпис на челу капије сведочи. Каракала је име свога поменутог брата, ког је сам убио, одатле избрисати или боље рећи изгребсти дао.

Капија ова као што неки причају, Римљанима је у средњем веку, у бојевима ратовима по нужди и за обрану служила, и то ће бити за цело узрок да је она кроз много векова дубоко у земљи васута била, тек г. 1803 папа Пије VII из земље је ускрсну.

Испред ове капије према истоку ово у полуокругу грађено место, беше царска „Rostra“ или говорница.

Од капије а испод земље на којој стојимо, налази се један свод, ком пролазу из једног дела форума у други води.

Сад нам се ваља југоисточној страни окренути те и њој пажње поклонити која је у простору много већа од прве.

На овом делу форума видиш, да још доста муке и труда познати ваља док се ово место очисти и у ред доведе, а и то приметити мораш, да се овде већ у велико око тога ради, истина да видиш још довољно земље коју копати и избацати ваља, али видиш и довољно очишћеног и уређеног простора, и поједини делова, и ствари од мање и веће важности како овде и онде већ избављени леже, те само чекају да се истрага оконча те да се као невини оној рећи незнатни отпусте, или да их у какав вечни затвор музеј под стражу ставе.

С десна нама најближе указује ти се један леп коринтски стуб, који је у славу источно римског тирана Фокаса подигнут био; около њега још се налазе нека места на којима овоме подобни стубови такође подигнути били.

Од фокасовог стуба к западу указује ти се скоро сасвим очишћено место, на ком већ и понамештани стоје поједини, на том месту ископани, делови стубова од гранита и мрамора; на том је месту Цезар почео а Аугусто свршио, лепу на пет лађа грађену Базилику „Јулија“.

Од те Базилике, она три, горе гвожђем скопчана стуба, остатци су храма „Кастора и Полукса,“ ког Тиберије г. 496 пре Христа, у славу одлучне победе код језера Регила над Латини, подигао беше. Ова три стуба никакве поправке претрпили нису, и за то се као најизврснији међу старинама сматрају.

Иза та три стуба на десно где се она мала црквица на површини новога Рима види и која се „Sta Maria Liberatrice“ зове, био је негда краљевски стан „Regia“ пред којим је народ смртне остатке Цезара свалио. Иза истога стана к југу беше тако звани „Tempio di Vestae“.

Сљедећим писмом наш свештеник обзнанио је Опћину одма о неугодном случају.

Опћини Дрнишној.

Број. 42. Преко постојеће опћинске забране у допису њеном бр. 1462 зап. 24. авг. пр. г., да се несмије у мјесту пуцати из прангија и топчића, и у смислу отворене и предходне изјаве туторства православне Цркве: да ми пристајемо не пуцати у мјесту, ако на то пристаје и римокатоличка Црква.

Ми смо остали досљедни нашој изјави и опћинској наредби, али римокатоличка Црква није. Јуче између 9 и 10 сахати римокатоличка Црква послужила се пуцањем из прангија код нове започете Цркве и чепови стадоше падати по мојој авлији и вртлу. Слични лањски случај, који ме принудио да моју кућу тај дан и ове године оставим и пођем на Косово код брата свештеника кад сам се вратио кући у 6 и по сахати, отворим собу, кад у соби красан призор видим: бомбардирана стакла из прангија, разсута стакла по поду, чеп растов из прангије на поду. За друге чепове по авлији и башти не ћу ни да говорим.

Да се ја за овај непоштени и дивљачки поступак опћини тужим, нећу, јер напрјед знам каква би красна одзива код ње нашо, него овим немилим поводом оћу и морам казати, да ни Турци у данашњем вјеку приватне и мирне куће небомбардирају. Овако што догађа се и догађати се смје само у Дрнишу под ревносном управом те опћине, а ниђе више у Далмацији образованом свјету.

Ам. Колунџић
Душестаратељ

Сад ће ко помислити да је опћина какву истрагу повела, барем привидно, против фактичних преступника, палиоца прангија. Не, није никога ни изаслала да види шта је учињено, већ ћутањем варварско дјело одобрава. То је она хрвацка опћина за коју су православни Срби на челу истог нашег увриђеног свештеника ријешителна чињеница били, да јој опћинска управа руку допане.—

За овај пут чујем да ће наш свештеник зато поновљено недјело подићи тужбу код земаљског Намјестништва, ђе не сумњамо да ће наћи праведног задовољства. Иначе неби остало друго већ силу силом одбијати.

ПОВИ САД 31. маја. У данашњој седници саборској, којој је председавао г. Брановачки, поднео је г. Чутурило у име више садругова предлог о потребама Србаља у крајини, који саобштавамо, Г. Чутурило је природни говорник, који врло пријатно, и строго лоћично мисли своје разлаже.

У седници од четвртка приликом расправе о једној петицији изненадио је конгрес својим вештим разлагањем стања Срба и школа им у крајини, и сабор га је пажљиво слушао, и на крају говора са свестраним „живио" предусрео. Ове беседе, коју ћемо донети, посљедица је речени предлог. Из данас саобштени списа увидиће се, да је Чутурило принуђен био или сабор, или службу напустити. Он је поверење народа предпоставио својој служби. Ваљало би да конгрес потражи лека противу таки незаконити, или бар неумесни притисака.

У истој данашњој седници сабор је на Милетићев предлог закључио, саборско председништво упутити, да хрв. бану телеграфски напомене, да се место у законској основи о нашој цркви, где стоји: установах створених по Ђ. Величанству, исправи овако: „створени по истоме конгресу, и одобрених по Ђ. Величанству. „Народне Новине" донеле су у 128. броју речену основу без овога додатка, а у „Обзору" по коме ми ту основу саобштавамо, има тога додатка. Како да тумачимо ту разлику? Јели могло у „Н. Н." тако важан пасус изостати типографском погрешком? Или су „Н. Н," донеле првобитни, а „Обзор" исправљени текст.

— У предлозима саборског дотационог одбора за провизију дотације парохијског свештенства споменути предлог пододбора дијецезе горњо-карловачке гласи овако: „Да се §-ом 13. највишег рескрипта од 10. августа 1868. опредјелена субвенција за горњо-карловачку дијецезу са 7000 ф. на 11,673 ф. повиси, како би се свотом овом парохијал на 92 парохије II. и III-ће класе свакој са једном стотвном форината повисио". Разлоге овоме предлогу, саопштићемо у идућем броју.

* * Из *Беочина* нам јављају, да је у прошли петак сарањен песник Миленко Грчић — погреб то беше сјајан, каквог је мало ко тамо запамтио. Света је било из оближњих села, а особито из Черевића, из родног места песникова. Пријатељи и знанци покојникови из Новог Сада допринеше доста са своје стране тој тужној свечаности. Проф. *А. Сандић* говорио је на опелу (у манастирској цркви беочинској) беседу погребну, а пријатељи др-и: Змај-Јован Јовановић, Илија Огњановић, Лаза Станојевић и други унеше тело песниково у цркву и изнеше до костурнице, коју му саградише у порти крај леве певнице речене цркве. Ваља нам споменути да је честити архимандрит манастира тога с братијом преголемо дело хришћанске љубави учинио, примивши га на негу и подворбу, те боном песнику ублажио последње дане тешке му болестице, и за погреб му се лепо састарао. Нек му је с братијом заједно хвала пред светом! Надамо се, да ће ко од пријатеља покојникових потрудити се да напише коју више о том песнику нашем, што га самрт у гроб обори пре времена.

* * Овдашњи вредни трговци и ваљани Срби *браћа М. Поповићи* отвориће скорим овде, уз своју дојакошњу трговину, *и књижару*, нарочито српску. Тим ће доскочити годемој дојако у том оскудипи у нашој вароши. Желимо им сретан рад и успех.

— Саборски одбор држао је јуче у петак прву своју седницу, и конституисао се, изабрав г. Брановачког за подпредседника. Одбор је примио рад досадање асистенције на себе, и одредио је тројицу, који ће с патријархом вршити посао досадањи асистената око касе: г. Брановачког, јереја Јовановића и Деспинића. Ненадовић остаје привремено књиговођа, а касирске послове обављаће г. мајор Месаровић досадањи асистент.

НОВИЈЕ.

— Романски агенат Кастафору дошао је у Беч 29. о. мес: де ће имати важна договора са угарским министрима.

— Из Мадрида јављају, да је свуда у земљи мир осим оних крајева де је карлистанска војска.

— У седници хрватског сабора од 29. о. м. искао је Маканец да се пусти публика на галерије, којој је полиција, која се ту наместила забранила улазак. Саборски председник одговори, да он недопушта улазак публици с тога што је ова спремна да демонстрира. По томе је Маканец у беседи која је два сахата трајала разложио становиште крајње левице на сабору и донео предлог подпомогнут од десеторице да се цару пошље адреса у којој да се умоли, да на идући сабор будупозвани и путације, које ће се договорити о начину спојења ових земаља и удесе изборни ред по коме би Далмација дошла на хрватски сабор, напоследку, да се пред сабор целокупне тројединице изнесе мађарско и хрватско поравнање ради тога да се прими и измене због Далмације и крајине. Предпосланицинз крајине који би се имали бирати по изборном реду, који би саставио Бан с Молинаријем, да се изашљу од хрватског и далматинског сабора делагач иште да се предлог за журан прогласи, но предлог буде упућен специјалном одбору.

— Законски чланак о српској црквеној автономији примљен је са незнатном изменом у горе поменутој седници.

Због празника духовски изићи ће идући лист у петак.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ШКОЛСКЕ ТИСКАРИЈЕ

све према пропису школски наредаба

зготовили смо и препоручујемо срп. црквеним општинама;

	ф. н.
Главни школски записник тврдо увезан у платну за 480 ученика	4 —
То исто за 960 ученика	7 —
То исто за 1920	13 50
Записник за прозивање, табак	— 12
„ за оцену, табак	8
„ за свећенички попис, табака	6
Извештај о школском имању, приходима и расходима табак	4
Белешке при испиту, табак	4
А. Местни школски искази о стању школа.	
I. Број домова, душа, табак	4
II. Школске куће, намештаји, табак	4
III. Учитељи и катихете управитељи, табак	4
IV. О школској деци табак	4
V. О радњи учитеља, табак	4
Школска сведочба, комад	2
Прописи за владање ученика, на финој артији и у више боја штампани, комад	30

Наручбине извршујемо тачно, с платом у наточ (per Nachnahme).

У Панчеву, 8. маја 1875!

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

ОГЛАСИ.

Бр. 66 — 1349. **СТЕЧАЈ.**

Код новосадског званија за цементоване мере бр. 62. овим се отвара стечај на место чиновника, који ће имати цементоване обављати, са овим местом скопчана је годишња плата од 600 фор. а. вр.

Сви они који се на ово место тражити желе имају изказати, да су у смислу наредбе, кр. уг. министарства трговине од 8. јануара о. г. прописани испит за оверовлење свију у обичном промету нужни мера с успехом положили и да мађарски читати и писати знају а осим тога српски и немачки разуму.

Ваљано устројене молбенице имају се за месец дана рачунајући од првог увршћена овога стечаја Магистрату сл. кр. вароши Новог Сада поднети.

Из седнице главне скупштине Магистрата и вар. представништва сл. кр. вароши Новог Сада држане 1-вог априла

ИЛИЈА ПОЛЗОВИЋ с. р. велики бележник. — ПАВО СТОЈАНОВИЋ с. р. градоначелник

1—3

АВИЗО!

Др. В. ДИК, зубни лекар из Пеште, који се у Н. Саду бави, прави најбоље зубе, који су постојани, недаду се распознати и одговарају потреби.

Уједно ради сваковрсне операције, пломбира, умеће зубе, и вади болесне са највећом штедњом болесника.

Ординира сваки дан од 9 часова изјутра до 6 часова у вече у гостионику код Елисавете собња број 22.

ПРОДАЈА

100 ланаца са нужним зданијама, на најлепшем месту баш уз варош Шабац у Србији, све у једном комаду, јендеком заграђене чисте равне добре ораће земље, на коју се никаква порција неплаћа, продајем из слободне руке; па и јошт мања два комада до исте земље, које вољан узети нека нежали труда доћи, даће цену доста умерену и услове пробитачне чути код Влајка Ерчића трговца у Шапцу. 1—3.

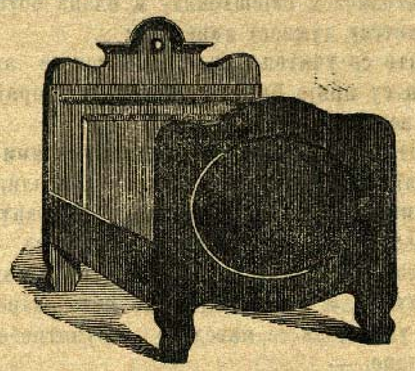

НИКОЛА ДУСИНГ

СТОЛАР У НОВОМ САДУ

преко од нове српске школе

препоручује своје добро снабдевено стовариште сваке врсте политираног лакираног намештаја (Möbel), исто тако и столица од јасеновог сувог дрвећа и увијени, трском и сламом плетени по најумеренију цену. Даље препоручује

Мртвачке сандуке

лепо лакиране и златом изшарене тако исто и просте врсте, које увек у приправности има.

Фурнира од оровог, јаворовог и растовог дрвета могу се на снопиће или квадратну стопу добити.

800 комади растови басамака 9 стопа дугачки и $3^1/_2$ дебили од најлепшег чистог дрвета продају се на парче или на стотину по врло умереној цени. 1—3

ОБЈАВА.

Долуподписати јавља штованој публици да је, дошавши из Беча, своју

ФОТОГРАФСКУ РАДЊУ

у трандифилкиној кући, главној улици бр. 31. у Новом Саду отворио, и нада се, да ће штовану публику са простим и бојадисаним фотографијама подпуно задовољити, почем је он у већим варошима исту радњу чрез више година најбоље одправљао. Цена је најумеренија.

Молећи штовану публику за многобројну посету јавља, да наруџбине прима при сваком времену без разлике од 8 сати у јутру до 7 сати у вече.

А. Петриц, фотограф.

1—6

ОГЛАС.

Долуподписани имам 1 машину за вршење, на гепл, са којем може се са два добра јака коња 70—80 крста жита на дан овршити, исту ћу врло јевтино продати, ко купити жели нека се на мене обрати.

У Илоку 4—6 **Паја Арсенић.**

Овдашња трговачка омладина приређује на дан Духова једну

ЗАБАВУ С ИГРАНКОМ

која ће се у овдашњој шуми обдржавати у коју најучтивије позива поштовано грађанство.

Трговачка омладина.

У случају хрђава времена одгађа се до прве недеље. 1—2

АНТОН ОГРИСЕГ

У РОГАТЦУ.

Ogrisegg Sauerbrun Rochitch

препоручује своје на најлепшем месту ново саграђено свратиште п. н. господи гостима.

Станови су најудобније уређени, јела и пића изврсна, све уз најумеренију цену. 2--3

СРПСКИ ГЛОБУСИ

У НАШОЈ НАКЛАДИ УГЛЕДАЛИ СУ САДА СВЕТА.

Цена им је с меридијаном 8" у пречнику ф. 15·—
без меридијана 8" у пречнику „ 6·70

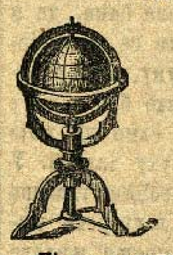

Како ни једна наша школа нема српских глобуса, то се овим најтоплије препоручују. Превод је једног српског стручњака а израђени су у чувеној Фелкловој творници, те се могу мерити са свима страним глобусима. — Наручбине извршујемо **тачно с платом у наточ.** Капара од четвртине нек се писмима увек прикључи.

Уједно препоручујемо и **телурије** с лунаријумом $2^1/_2$" у пречнику ф. 16—22, с немачким натписом.

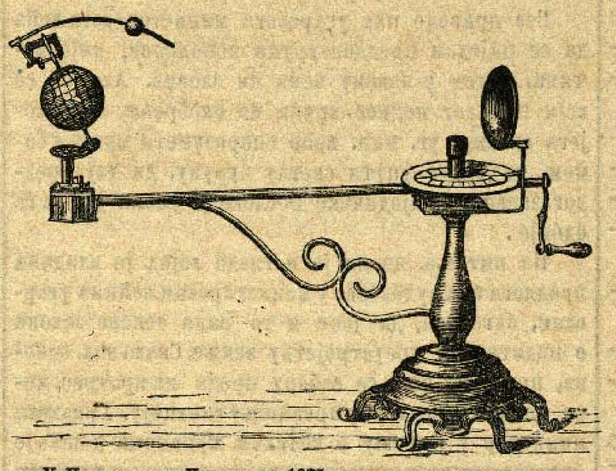

У Панчеву на Никољдан 1875.

1—3 КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

ПРВА ФАБРИКА

ЛИКЕРА, РОЗОЛИЈЕ И РУМА

АЛЕКСАНДЕРА ПОПОВИЋА

Wien II. Taborstrasse 2.

Осим свега продајем рецепте свију сорти ликера, рума, коњака, пунтш-есенције, хофманове капље, францбрантвајн, и т. д. по паризком начину без кувања, нужно свакој шпецерајској радњи. Најфиније ваниле и марасхиноликер долази на 24 н., најфинији енглишбитер и шљивовица на 12 н. холба

1	рецепт	коштa	ф. 3.—
5	„	„	„ 10.—
10	„	„	„ 15.—

сви преко 80 рецепта за целу фабрику коштају 30 фор.

Ја се надам да ће П. Н. ову прилику употребити, јер такова згодна прилика скорим доћи неће. 1—12

БРАЋА М. ПОПОВИЋ У Н. САДУ

препоручују

СВОЈЕ ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

СВАКОВРСНЕ ДРВЕНАРИЈЕ

као лопата за лебац и за жито, вила, грни и црвени, косишта и колица по најумеренијој цени. 2—3

Буда-пештански магацин с хаљинама у Новом Саду

Буда-пештанско стовариште хаљина од С. Краузмана узима себи слободу поштованој публици најучтивије јавити, да за

ПРОЛЕЋНУ И ЛЕТЊУ СЕЗОНУ

има велик товар сваке врсте

ГОТОВИХ ХАЉИНА ЗА ГОСПОДУ ДАМЕ И ДЕЦУ

и да их по најјефтинијој цени продаје и то:

Пролећних горњих капута (иберцихер) од 8 фор. горе.
Пролећних жакета (кратких капута) од 6 фор. горе.
Пролећно читаво одело од 12 фор. горе.

Молећи за што многобројнију посету ради разгледања мога стовариштa препоручујем се с високопоштовањем

С. КРАУЗМАН,

У БУДА-ПЕШТИ у Фрање Деака сокаку. — У НОВОМЕ САДУ преко пута гвозденог човека у Лацковићевој кући.

5—

Буда-пештански магацин хаљина у Н. Саду

Буда-пештански магацин хаљина у Н. Саду

Буда-пештански магацин с хаљинама у Новом Саду

Властник и одговорни уредник др. Свет. Милетић. — Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију." — Српска народна задружна штампарија.